

Op zaterdag 30 oktober 2004 is in het Museum Schokland de Van der Lijn-onderscheiding uitgereikt aan Hans Bongaerts uit het Limburgse Posterholt. Hij ontving deze prijs voor zijn jarenlange intensieve onderzoek naar mineralen en mineralisaties in gesteenten, daterend uit het Westfalien (circa 320 - 307 miljoen jaar geleden) van het Boven-Carboon in Zuid-Limburg. Door zijn onderzoek konden tal van mineralen worden onderscheiden. *Met zijn werk levert Hans Bongaerts een belangrijke bijdrage aan een deel van de Nederlandse geologie dat tot nu toe nauwelijks is belicht.*

Van der Lijn-onderscheiding voor Hans Bongaerts

Cees de Jong

C. de Jong, Tapuitlaan 96, 7905 CZ Hoogeveen, jonghijs@home.nl

De Van der Lijn-onderscheiding

De prijs is toegekend door de Commissie Van der Lijn, Boelens en Hellinga. Deze commissie van de gemeente Noordoostpolder heeft het beheer over de geologische collectie Museum Schokland. Verder geeft de commissie adviezen voor het beheer en het onderhoud van het geologisch reservaat P. van der Lijn bij Urk. Een andere doelstelling is het vergroten van de kennis van de geologie en het promoten van de amateur-geologie in Nederland. Om dat laatste kracht bij te zetten werd de Van der Lijn-onderscheiding ingesteld. De prijs wordt met enige regelmaat uit-

gereikt aan een amateur-geoloog die zich buitengewoon verdienstelijk heeft gemaakt voor de geologie van Nederland.

Museum Schokland is een museum voor historie, geologie en archeologie. Het ligt op het voormalige eiland Schokland (dit staat op de Werelderfgoed lijst van de UNESCO). In het museum is onder andere de zwerfsteencollectie van P. van der Lijn ondergebracht. Van der Lijn was de grondlegger van de amateurgeologie in Nederland. Hij stond aan de wieg van de Nederlandse Geologische Vereniging.

Elfde uitreiking

Hans Bongaerts is de 11^e amateur-geoloog die deze onderscheiding heeft ontvangen. In de kerk op het voormalige eiland Schokland leidde de heer G.D. van der Heide de uitreiking in. Hij liet in een kort overzicht de tien voorgangers van Hans Bongaerts de revue passeren. De lofrede werd uitgesproken door dr. John W.M. Jagt van het Natuurhistorisch Museum Maastricht. John memoreerde de grote verdiensten van Hans als amateur-geoloog. Vervolgens reikte de burgemeester van Noordoostpolder, de heer mr. W.L.F.C. Ridder van Rappard, de Van der Lijn-onderscheiding uit (Afb. 1).

De heer Ridder van Rappard wees op het belang van kleinschalige collecties. Hierdoor kan de belangstelling bij anderen worden gewekt. In zijn dankwoord gaf Hans Bongaerts aan dat de eerste kennismaking met de geologie bij hem begon bij het Keienboek van Van der Lijn. In 1923 was er nog bijna geen mijnbouw in Limburg. Tientallen jaren was het dan ook moeilijk om mineralen te zoeken. In latere uitgaven van het Keienboek kwamen de mineralen van Limburg vaker ter sprake. In 1931 deed Jongmans de eerste analyses.

Ter gelegenheid van de prijsuitreiking is in het Museum Schokland

Afbeelding 1.
Uitreiking van de Van der Lijn-onderscheiding aan Hans Bongaerts.

een kleine tentoonstelling over het werk van Hans Bongaerts met prachtige mineralen en fossielen uit zijn privé-collectie. Tijdens een informele bijeenkomst kon deze bewonderd worden.

Loftoespraak

Ter ere van de uitreiking van de onderscheiding aan Hans Bongaerts heeft dr. John W.M. Jagt van het Natuurhistorisch Museum in Maastricht een lofrede gehouden. Hier volgt een samenvatting van zijn toespraak:

Besloten is de Van der Lijn-onderscheiding 2004 aan Hans Bongaerts uit te reiken op grond van zijn verdiensten op het gebied van het mineralogisch onderzoek van de afzettingen in Zuid-Limburg. De vraag doet zich voor wie Hans Bongaerts is en wat hij de afgelopen jaren heeft gedaan om zich in de kijker te schrijven. De eerste kennismaking met Hans dateert van 1979 in de Kring Echt, een groep uit het midden-Limburgse. Eerste indruk: Hans weet waar hij het over heeft, maar laat dat vaak niet blijken. Kortom:

bescheiden, rustig en kat-uit-de-boom kijkend.

In eerste instantie waren er fossielen en derhalve excursies naar Hallembaye, de opgespoten terreinen bij Kallo (Antwerpen). Maar ook dichterbij huis, om precies te zijn in Brunssum, waar tegelijk met het afgraven van de mijnstort de Brunssumse klei dagzoomde, met prachtige fossiele bladeren. Die collectie, om trots op te zijn, is door Johan van den Burgh (Universiteit Utrecht) gedetermineerd.

Langzamerhand verlegde de interesse van Hans zich naar de mineralen. Hans was niet tevreden met de optische determinaties en dus zocht hij andere wegen. Bescheidenheid maakte langzamerhand plaats voor dadendrang. Dus zocht hij contact met de beroepsweld welke hij aantrof bij Naturalis en bij het laboratorium van Sphinx, Maastricht. Daar werden de XRD (röntgendiffractie) analyses uitgevoerd. In populair-wetenschappelijke korte bijdragen bracht hij dit soort analyse bij ande-

ren onder de aandacht. Goede Hasselblad foto-apparatuur staat garant voor goede opnames.

Hans begon met publikaties in de kleinere, lokale en regionale tijdschriften totdat hij zich realiseerde dat de artikelen een groter lezerspubliek waardig waren. Hij publiceerde in Grondboor & Hamer en soortgelijke uitgaven. Later verschenen van zijn hand artikelen in het Engels in Contributions to Tertiary and Quaternary Geology.

Vanaf 1988 toonde hij interesse in vivianiet en ook gips had zijn belangstelling. Uit de grindpakketten in het Limburgse vond hij typische kwartskristallen. In recente jaren verzamelde Hans op het steenstort van de vroegere mijn Emma-Hendrik in Brunssum. Vele mineralen zijn door hem gevonden. Over het mineraal siegeriet heeft Hans onlangs gepubliceerd in Netherlands Journal of Geosciences. Bij elkaar zijn tientallen publicaties van zijn hand verschenen.

Backhuys Publishers

Postbus 321 – 2300 AH Leiden – The Netherlands
tel. +31-71-5170208 / fax +31-71-5171856
E-mail: backhuys@backhuys.com / Web: www.backhuys.com

Platenatlas van Noordelijke Kristallijne Gidsgesteenten

J.G. Zandstra – 1999, xii+412 p., 283 colour figs, colour frontispiece, 31 b/w figs, 5 tables, hardbound (in Dutch) ISBN 90-5782-014-5 € 64.00

Dit rijk geïllustreerde boek behandelt de kristallijne zwerfgesteenten waarvan de herkomst (Finland, Zweden, Noorwegen en de Baltische Zee met o.a. het Deense eiland Bornholm) geheel of bijna geheel bekend is. De nadruk in dit boek ligt op de illustraties: alle beschreven gesteenten zijn afgebeeld in kleur.

van dezelfde auteur

Noordelijke Kristallijne Gidsgesteenten

J.G. Zandstra – 1988, xiii+469 p., 16 colour plates, 18 b&w pls, 51 figures, hardbound ISBN 90-04-08693-5 € 52.00

Die Fauna des marinen Miozäns von Kevelaer (Niederrhein). Band 3: Gastropoda bis Cancellariidae

Günter Wienrich – 2001, 240 p., 7 tables, 44 plates, paper. ISBN 90-5782-084-6 € 71.00

Révision des Gastropoda (Mollusca) du Stratotype de l'Aquitainien (Miocène inf.): site de Saucats 'Larrie', Gironde, France

Pierre Lozouet, Jean-François Lesport & Philippe Renard - 2001, 190 p., 19 text figs, 37 b/w plates, 1 table, index, paper. (Cossmanniana, Hors-Série No. 3). ISBN 90-5782-088-9 € 55.00

La Flore Fossile du Bassin Houiller de Saint-Étienne

J. Doubinger et al. – 1995, 358 p., 395 figs, folding map, hardbound. ISBN 2-85653-218-7 € 78.00

Fossilium Catalogus: Animalia: volume 138: Ammonoae Devonicae

Dieter Korn & Christian Klug – 2002, xviii+375 p., 238 figs, hardbound. ISBN 90-5782-119-2 € 98.00

Genoemde prijzen zijn exclusief 6% BTW, en exclusief verzendkosten. Kijk ook op onze website voor meer nieuwe (en antiquarische) boeken op paleontologisch gebied!!